

*Р. А. Кравченко,
аспірант, Національна академія державного управління при Президенті України
ORCID ID: 0000-0001-8438-6139*

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.13.104

ДО ПИТАННЯ ПРО СТРАТЕГІЮ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО І ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ В УКРАЇНІ

R. Kravchenko,
postgraduate student, The National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

TOWARD THE ISSUE OF THE STRATEGY OF NATURAL AND MAN-MADE EMERGENCIES RISK
REDUCTION IN UKRAINE

У статті окреслено світові підходи до зниження ризику катастроф. Зазначається, що в Україні є нагальна потреба у розробці, схваленні та реалізації стратегії зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, відповідно до рекомендацій Сендайської рамкової програми зі зниження ризику катастроф на 2015—2030 роки, а також інших міжнародних зобов'язань.

Здійснено спробу віднайти українські аналоги найбільш близькі до термінів "disaster" та "disaster risk reduction". Зазначається, що процес запровадження в Україні кращого світового досвіду зі зниження ризику катастроф потребуватиме переосмислення основних категорій у цій сфері.

Враховуючи світові та європейські підходи до питань зниження ризику катастроф автором здійснено спробу їх опрацювання з метою формулювання пропозицій щодо змісту Стратегії зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в Україні.

Здійснено огляд наявних в Україні проблем у сфері природної і техногенної безпеки. Зазначається, що ризики виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в Україні невпинно зростають.

Визначено мету цієї Стратегії, запропоновано перелік та зміст її стратегічних пріоритетів. Передбачається, що Стратегія забезпечить розбудову державної системи зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, запровадить уніфікований підхід до протидії природним і техногенним загрозам. Підкреслюється, що основним компонентом широкомасштабного галузевого підходу до забезпечення природної та техногенної безпеки як на центральному, так і на місцевому рівні має стати План реалізації цієї Стратегії.

The article outlines global approaches to disaster risk reduction. It is noted that Ukraine has an urgent need to develop, approve and implement the Strategy of natural and man-made emergencies risk reduction, in accordance with the recommendations of the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015—2030, as well as other international obligations.

In this paper was attempted to find Ukrainian analogs which closest to the terms "disaster" and "disaster risk reduction". It is noted that the process of introducing best international experience in disaster risk reduction in Ukraine will require a rethinking of the main categories in this area.

Taking into account the world and European approaches to issues of disaster risk reduction the author made an attempt to process them in order to formulate proposals on the content of the Strategy of natural and man-made emergencies risk reduction in Ukraine.

An overview of existing problems in Ukraine in the field of natural and man-made safety has been considered. It is noted that the risks of emergence of natural and man-made emergencies in Ukraine are steadily increasing.

The paper gives purpose of the Strategy of natural and man-made emergencies risk reduction in Ukraine, it is defined the list and content of its strategic priorities are proposed. It is determined that the Strategy should contribute to the achievement of sustainable development, the integration of issues of reducing the risk of natural and man-made disasters in the process of institutional reforms and strengthening the capacity of territorial communities to respond to emergencies. It is assumed the Strategy will ensure the development of a state system of natural and man-made emergencies risk reduction and introduce a unified approach to counteracting natural and man-made threats. It is emphasized the main component of a large-scale sectoral approach to the provision of natural and man-made safety at both central and local level should be the Plan of the implementation of this Strategy.

It is emphasized the need to implement local strategies of natural and man-made emergencies risk reduction.

Ключові слова: державне управління, ризик надзвичайних ситуацій, зниження ризику надзвичайних ситуацій, Сендайська рамкова програма, стратегія зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Key words: public administration, risk of emergencies, emergencies risk reduction, the Sendai Framework, the strategy of natural and man-made emergencies risk reduction.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Невпинне зростання частоти та потужності стихійних лих і техногенних аварій викликають особливу увагу та стурбованість міжнародного співтовариства, обумовлюють суспільну вимогу щодо зниження ризику катастроф (далі — ЗРК). Адже їх руйнівні наслідки значно гальмують сталий економічний розвиток, збільшуючи витрати на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій (далі — НС), завдаючи соціальних, культурних та екологічних збитків.

Світова спільнота докладляє значних зусиль для зниження природного і техногенного ризику. Узгоджена на глобальному рівні політику ЗРК викладено в схваленій ООН Сендайській рамковій програмі зі зниження ризику катастроф на 2015—2030 роки (далі — СРП) [1], очікуваним результатом якої впродовж 15 років є істотне зниження ризику катастроф, втрат людського життя, здоров'я та засобів до існування, економічних, фізич-

них, соціальних, культурних та екологічних ресурсів як на національному, так і на місцевому рівнях. Індикаторами досягнення передбачених СРП результатів та мети визначено сім глобальних цільових завдань. Одне з таких завдань передбачає до 2020 року значно збільшити число країн, які прийняли національні і місцеві стратегії ЗРК [1, п. 18].

За висновками вітчизняних дослідників ризику виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в Україні невпинно зростають [2, с. 13]. Здійснюючи багатосторонню співпрацю з ЄС у рамках політики Східного партнерства, Україна взяла на себе зобов'язання щодо розвитку взаємодії в галузі безпеки та підвищення стійкості. Порядок денний для країн-партнерів на середньострокову перспективу, сформований у спільному робочому документі [3], має три ключові цілі з питань протидії надзвичайним ситуаціям: впровадження комплексної політики управ-

ління ризиками катастроф, тісну співпрацю країн-партнерів з Механізмом цивільного захисту ЄС та схвалення стратегії зниження ризику катастроф відповідно до СРП [3, с. 33].

Водночас у звіті щодо виконання глобальних цільових завдань СРП, наданим Україною до Офісу ООН з питань зниження ризику катастроф у 2017 році, терміном схвалення стратегії ЗРК визначено 2030 рік [4]. Необхідно наголосити, що у 2030 році термін, на який розрахована СРП, завершиться, тож відтермінування виконання одного з основних етапів її впровадження, у свою чергу, призведе до невиконання всього комплексу завдань програми. Це рішення також ставить під загрозу реалізацію Україною ключових цілей з питань протидії НС в рамках Східного Партнерства. На наш погляд, таке рішення унеможливить подолання тенденції до зростання ризику НС в Україні.

Стратегія зниження в Україні ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру (далі — Стратегія) може стати ефективним інструментом із запровадження в Україні державної системи зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру (далі — ЗРНС), комплексного вирішення питань, спрямованих на забезпечення суттєвого покращення стану захисту населення, території, навколишнього природного середовища та майна від НС. З огляду на це, Стратегія потребує невідкладної розробки, схвалення та реалізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняних наукових колах дедалі частіше згадується необхідність застосування нових підходів у сфері регулювання природної та техногенної безпеки, що спираються на поняття ризику. Проблематика інституційних, організаційних, правових та інших аспектів державного управління природною і техногенною безпекою, зокрема з питань запобігання НС, зниження ризиків їх виникнення відображена в працях С.О. Андрєєва [5], І.В. Гавронської [6], О.М. Євдіна [7], С.П. Іванюти [8], Л.В. Калиненко [7] та ін.

Попри наявність певних наукових напрацювань з питань державного управління ЗРНС, необхідно констатувати брак досліджень, спрямованих на створення теоретичного підґрунтя розробки та реалізації стратегічного документу, спрямованого на зниження в Україні ризику НС природного і техногенного характеру, запровадження державної системи ЗРНС.

Наочною є невідповідність сучасних підходів до зниження в Україні ризику НС природного і техногенного характеру ступеню значущості цієї проблеми та суспільним очікуванням. Забезпечення системності діяльності державних органів у відповідному напрямку потребує своєчасного виконання міжнародних зобов'язань України в частині розробки та прийняття відповідної Стратегії, що, в свою чергу, потребує окреслення концептуальних підходів до визначення її змісту та засобів впровадження.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ І ЗАВДАНЬ СТАТТІ

Метою статті є напрацювання пропозицій щодо забезпечення системності діяльності державних органів

у питаннях ЗРНС шляхом розробки та прийняття відповідної Стратегії.

Відповідно до мети у статті реалізуються такі завдання: 1) окреслити світові підходи до ЗРК; 2) здійснити спробу віднайти українські аналоги найбільш близькі до термінів "disaster" та "disaster risk reduction"; 3) оглянути наявні в Україні проблеми у сфері природної і техногенної безпеки; 4) запропонувати мету Стратегії ЗРНС, перелік та зміст її стратегічних пріоритетів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасне бачення глобальних пріоритетів, що знайшло своє відображення у відповідних міжнародних деклараціях, зокрема в СРП [1], полягає в тому, що на противагу діяльності, спрямованої лише на ліквідацію наслідків катастроф, основну увагу слід зосереджувати на зниженні ризику втрат та збитків спричинених їх небезпечними факторами.

Стратегії ЗРК мають визначати цілі та завдання на довгострокову перспективу з конкретними орієнтирами, показниками і термінами. Відповідно до СРП вони мають бути спрямовані на запобігання зростанню ризику катастроф, зниження існуючого ризику, зміцнення економічної, соціальної, медичної та екологічної стійкості.

Захист прав людини, зокрема права на життя, відповідно до принципів міжнародного права в цій галузі, накладає на держави зобов'язання вживати належних заходів для запобігання шкоди внаслідок можливих катастроф.

Визнання державами цього зобов'язання підтверджується включенням заходів щодо ЗРК у національну політику і нормативно-правову базу. Узагальнені дані добірки національних доповідей про хід здійснення СРП [4] та інші джерела свідчать, що 26 країн світу прийняли закони, які безпосередньо стосуються зниження ризику катастроф, 64 держави повідомили про наявність спеціальної політики в області ЗРК.

Звіт про глобальну оцінку ЗРК — 2019 [9], посиляючись на джерела державної самостійної звітності, повідомляє про 47 країн, що затвердили національні стратегії ЗРК, та 103 країни, в яких такі стратегії проходять певні рівні узгодження, у тому числі 65 держав-членів ООН, які оцінили цей рівень вище 50% (ближчий до завершення) [9, с. 315]. Україна, як вже зазначалося, ще не розпочинала розробку такої стратегії.

Відповідно до мети та завдань цієї статті здійснимо спробу віднайти українські аналоги найбільш близькі до термінів "disaster" та "disaster risk reduction", що використовуються в нормах міжнародного права щодо ЗРК.

У доповіді міжурядової робочої групи експертів, утвореної Генеральною Асамблеєю ООН з метою розробки індикаторів оцінки глобального прогресу СРП і термінології, що стосуються ЗРК, термін "disaster" визначається як серйозне порушення функціонування місцевої громади або суспільства в будь-якому масштабі внаслідок небезпечної події, що у поєднанні з умовами впливу, вразливості та потенціалу призводить до одного або декількох наслідків, таких як людські втрати, матеріальні, економічні та екологічні збитки і впливи [10, с. 13].

Як зазначає І.В. Гавронська, термін "disaster" у вітчизняній науці не має загальноприйнятого перекладу. Застосування поняття "катастрофа" є умовним, оскільки поняття "disaster" передається у перекладах самими різними значеннями і переважно не еквівалентними оригінальному [6, с. 202]. Науковець доводить, що сучасне значення терміну "disaster" визначається як "порушення" в результаті небезпечної події, і наголос, на її думку, потрібно зробити на тому, що "disaster" не є власне подією, а саме її результатом, який залежить від наявності небезпечної події та різного рівня загроз, вразливості та потенціалу [6, с. 204].

Зазначимо, що в українському правовому полі "катастрофа" поряд з такими термінами, як "інцидент", "стихийне лихо", "аварія", "пожежа" тощо віднесена до ряду подій. І лише "надзвичайна ситуація" визначається як обстановка, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена такими подіями. А Національний класифікатор НС визначає "надзвичайну ситуацію" безпосередньо як "порушення" [11].

Зазначене дає можливість стверджувати, що принаймні стосовно питань протидії природним і техногенним загрозам терміни "disaster" та "надзвичайна ситуація" можуть використовуватися як тотожні. А отже, поняття міжнародного права "disaster risk reduction", що у більшості випадків переводиться як зниження ризику катастроф, спираючись на традиційне в Україні розуміння поняття "надзвичайна ситуація", доцільно вживати у значенні "зниження ризику надзвичайних ситуацій".

З цих міркувань термін "зниження ризику надзвичайних ситуацій" використовується як у назві, так і в тексті статті у якості найбільш близького за значенням перекладу терміну "disaster risk reduction". Водночас цей приклад дає нам можливість зрозуміти, що процес запровадження в Україні кращого світового досвіду щодо ЗРК потребуватиме переосмислення основних категорій у цій сфері.

Як вже зазначалось, Україна не входить до переліку країн, що запровадили ефективні організаційно-правові механізми ЗРК.

Необхідно відзначити, що ще у 2009 році Європейською Комісією запропоновано Стратегію ЄС для підтримки ЗРК у країнах, що розвиваються [14], метою якої є сприяння сталому розвитку та подоланню бідності шляхом зменшення тягаря катастроф у бідних та найбільш вразливих країнах за допомогою вдосконаленого проєкту зі зниження ризиків. Впровадження Стратегії ЄС здійснюється за напрямками:

- сприяння розвитку питань ЗРК як пріоритетних на національному та місцевому рівнях, забезпечення міцної інституційної основи;

- сприяння ідентифікації, оцінці та моніторингу ризику катастроф, розвиток систем раннього попередження;

- підтримка використання знань, інновацій та освіти для створення культури безпеки та стійкості на всіх рівнях;

- сприяння зниженню основних факторів ризику;

- сприяння підвищенню готовності до катастроф для ефективного реагування на всіх рівнях [14].

Враховуючи світові та європейські підходи до питань ЗРК автором здійснено спробу їх опрацювання з метою формулювання пропозицій щодо змісту Стратегії зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в Україні.

Отже, Стратегія покликана визначити шляхи вдосконалення спроможностей держави, враховуючи наявні в Україні проблеми, а саме:

- зростання частоти та потужності небезпечних метеорологічних явищ, збитки від яких щороку збільшуються;

- зростання ризику НС техногенного характеру внаслідок значного техногенного переважання території України, критичного стану основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення;

- відсутність державної системи ЗРНС;

- несформованість національних правових та інституційних механізмів, визначених СРП, зокрема спеціального органу, що забезпечує координацію ЗРНС та здійснює функції Національної платформи ЗРК;

- невідповідність національного законодавства у сфері природної і техногенної безпеки законодавству ЄС, що зокрема ускладнює приєднання України до Механізму цивільного захисту ЄС;

- відсутність системи моніторингу і прогнозування ризиків виникнення НС;

- незадовільний рівень запровадження у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування практики проведення оцінок ризику НС, відсутність методики оцінки такого ризику;

- не забезпечення доступу громадськості до інформації загальнодержавної та інших баз даних НС та подій; низький рівень поширення інформації щодо рівнів ризику НС, відсутність національного та місцевих реєстрів техногенних і природних загроз;

- моральне та фізичне застарівання діючих систем централізованого оповіщення, щорічне скорочення мережі проводового радіомовлення, що використовується для оповіщення населення про загрозу або виникнення НС.

Метою Стратегії має стати сприяння досягненню сталого розвитку, інтеграція ЗРНС у процеси інституційних реформ та зміцнення спроможності територіальних громад з протидії НС.

До переліку стратегічних пріоритетів має бути включено:

- зміцнення правового та інституційного потенціалу ЗРНС;

- зміцнення інституційних механізмів та можливостей органів публічної влади на центральному та місцевому рівнях для реалізації заходів ЗРНС;

- створення безпечних та стійких до НС територіальних громад;

- підвищення обізнаності громадян щодо ризику НС, заохочування підприємств, установ та організацій до ЗРНС.

Зазначений перелік стратегічних пріоритетів ЗРНС не є виключним та жодним чином не зменшує значення інших напрямів діяльності щодо зниження природного і техногенного ризику, які нині вже здійснюються або можуть бути запроваджені в майбутньому.

Перший пріоритет — зміцнення правового та інституційного потенціалу ЗРНС.

Реалізація пріоритету має передбачати побудову державної системи ЗРНС шляхом чіткого визначення суб'єктів цієї системи, а також ролей і обов'язків, що на них покладаються.

Шляхами досягнення очікуваного результату пропонується визначити:

удосконалення нормативно-правового забезпечення ЗРНС, врегулювання міжвідомчої взаємодії у цій сфері;

формування та розвиток національних інституційних механізмів ЗРНС;

зміцнення потенціалу щодо збору, оцінки та аналізу інформації, підтримання в актуальному стані баз даних НС та подій;

забезпечення проведення оцінок природного і техногенного ризику на місцевому та державному рівнях, доступу громадськості до результатів таких оцінок;

визначення та запровадження комплексу заходів ЗРНС;

підвищення спроможностей сил цивільного захисту щодо запобігання та ліквідації НС;

підтримка досліджень з метою зменшення існуючих та запобігання новим ризикам, обмін інформацією та співпраця з науковими та науково-дослідними установами.

Другий пріоритет — зміцнення інституційних механізмів та можливостей органів публічної влади на центральному та місцевому рівнях для реалізації заходів ЗРНС.

Реалізація пріоритету має передбачати забезпечення всесторонньо орієнтованого впровадження ЗРНС у процеси розвитку інституцій держави.

Шляхами досягнення очікуваного результату пропонується визначити:

інтеграція ЗРНС до стратегічних документів з розвитку та реформування органів публічної влади та сфер суспільного життя;

забезпечення напрацювання нормативно-правової бази ЗРНС, галузевих стандартів, норм, правил та методичного супроводу впровадження правових норм у цій сфері;

запровадження системи моніторингу і прогнозування ризиків виникнення НС із врахуванням інтересів ЗРНС;

покращення міжвідомчої співпраці та координації дій органів публічної влади з питань ЗРНС;

утворення структурних підрозділів або покладання обов'язків щодо ЗРНС на існуючі структурні підрозділи центральних та місцевих органів виконавчої влади, забезпечення контролю за виконанням планів реалізації Стратегії;

сприяння та підтримка угод про регіональне та міжнародне співробітництво;

запровадження системи навчання та підвищення кваліфікації осіб керівного складу та фахівців з питань ЗРНС.

Третій пріоритет — створення безпечних та стійких до НС територіальних громад.

Реалізація пріоритету має передбачати зниження рівнів природних і техногенних загроз, схильності до цих

загроз населення, а також зменшення його соціально-економічної вразливості до небезпечних чинників НС у межах територіальних громад та держави у цілому.

Шляхами досягнення очікуваного результату пропонується визначити:

забезпечення фінансової підтримки створенню безпечних та стійких до НС територіальних громад з боку держави;

запровадження пілотних проектів в об'єднаних територіальних громадах з різними видами загроз;

забезпечення інтеграції ЗРНС до програм і планів заходів щодо економічного та соціального розвитку, розробка окремих програм, планів, оперативних документів тощо з питань ЗРНС.

створення у складі виконавчих органів об'єднаних територіальних громад організаційних структур з питань ЗРНС;

забезпечення повсюдності проведення оцінок ризику НС на місцевому рівні;

забезпечення впровадження заходів ЗРНС на місцевому рівні, виділення необхідних коштів та ресурсів;

покращення захисту, модернізація і забезпечення стійкості об'єктів критичної інфраструктури, освітніх і медичних установ, інших життєво важливих об'єктів;

вдосконалення механізмів контролю за дотриманням будівельних норм і плануванням землекористування;

забезпечення охорони навколишнього природного середовища та зміцнення екосистем;

впровадження нових технологій на державному та місцевому рівнях для забезпечення раннього попередження та оповіщення про НС;

впровадження ефективних механізмів підвищення рівнів готовності та реагування на НС;

здійснення розрахунків та накопичення резервів на випадок виконання заходів з відновлення після НС і життєзабезпечення постраждалого населення;

забезпечення обміну інформацією та співробітництва на місцевому рівні з метою сприяння обміну можливостями, створення об'єктів для реагування на НС та ліквідації їх наслідків;

забезпечення обізнаності територіальних громад про сутність ризику НС та можливостей щодо його зниження;

залучення уразливих груп населення (жінок, дітей, людей похилого віку, людей з хронічними хворобами та інвалідністю тощо) до складання планів щодо ЗРНС.

Четвертий пріоритет — підвищення обізнаності населення щодо ризику НС, заохочування підприємств, установ та організацій до зниження такого ризику.

Реалізація пріоритету має передбачати забезпечення наявності у відкритому доступі всієї інформації про ризик НС і рекомендацій щодо дій населення, а також запровадження правових та адміністративних механізмів стимулювання ЗРНС.

Шляхами досягнення очікуваного результату пропонується визначити:

запровадження механізмів стимулювання ЗРНС, спрямованих на інвестування у зниження ризику НС, впровадження інновацій тощо;

покращення зв'язку та обміну інформацією між заінтересованими установами з питань ідентифікації, оцін-

ки ризику НС та заходів щодо його зниження, забезпечення координації такої взаємодії;

забезпечення наявності у широкому доступі актуальної інформації, що містить статистичні дані про НС, оцінки ризику НС на відповідних територіях, а також дані моніторингу тенденцій, пов'язаних із новими ризиками;

розроблення типових навчальних програм з питань ЗРНС для вивчення у закладах освіти, навчально-методичних центрах, навчально-консультаційних та консультаційних пунктах сфери цивільного захисту;

підвищення обізнаності та поінформованості громадськості з питань розуміння ризику НС, його рівнів та важливості ЗРНС за допомогою медіа кампаній, соціальних мереж, тренінгів, навчальних вправ тощо;

залучення молоді та громадянськості до реалізації заходів і популяризації питань ЗРНС.

Складовою частиною Стратегії має стати План її реалізації.

План реалізації Стратегії вбачається як оперативний документ, метою якого є детальна інформація про стратегічні пріоритети, очікувані результати та дії, спрямовані на інтеграцію ЗРНС у стратегії та плани розвитку центральних та місцевих органів виконавчої влади, розширення можливостей протидії НС та забезпечення стійкості територіальних громад, запобігання новим ризикам.

У контексті подальшого впровадження в нашій державі реформи з децентралізації влади, одним із засобів зниження ризику НС та побудови стійких громад мають стати місцеві стратегії ЗРНС. Необхідно зазначити, що поради органам місцевого самоврядування щодо розробки та впровадження цілісної та інтегрованої стратегії зниження ризику та підвищення стійкості на місцевому рівні надані Офісом ООН зі зниження ризику катастроф у Керівництві з впровадження таких місцевих стратегій [13].

Отже, нині, в часи значних соціальних та політичних змін, відповідаючи на прагнення українського суспільства до реформ, упровадження європейських стандартів безпеки і наближення до кращих світових практик, Стратегія ЗРНС стане консолідуючим чинником на шляху до євроінтеграції, ефективної співпраці з країнами ЄС.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У роботі розглянуті питання розробки в Україні стратегії зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, напрацюванні пропозицій щодо забезпечення системності діяльності державних органів у питаннях ЗРНС.

Окреслено світові підходи до зниження ризику катастроф. Зазначається, що переважна більшість держав світу знижує такий ризик приймаючи належні заходи, в тому числі за допомогою нормативно-правового регулювання, з метою запобігання НС, пом'якшення їх наслідків та забезпечення готовності до них, позаяк вітчизняні управлінські механізми, спрямовані на зниження ризику НС, не отримали поки що широкого практичного застосування.

Здійснено спробу віднайти українські аналоги найбільш близькі до термінів "disaster" та "disaster risk reduction". Спираючись на традиційне в Україні розумін-

ня поняття "надзвичайна ситуація", пропонується при використанні в українському перекладі поняття "disaster risk reduction" вживати найбільш близький з українських його аналогів — "зниження ризику надзвичайних ситуацій".

Здійснено огляд наявних в Україні проблем у сфері природної і техногенної безпеки. Зазначається, що в Україні є нагальна потреба у розробці, схваленні та реалізації Стратегії зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, відповідно до завдань Сендайської рамкової програми зі зниження ризику катастроф на 2015—2030 роки, а також інших міжнародних зобов'язань.

Запропоновано мету Стратегії ЗРНС, перелік та зміст її стратегічних пріоритетів. Визначено, що метою Стратегії має стати сприяння досягненню сталого розвитку, інтеграція ЗРНС у процеси інституційних реформ та зміцнення спроможності територіальних громад з протидії НС. Передбачається, що Стратегія забезпечить уніфікований підхід до протидії природним і техногенним загрозам.

Таким чином, Стратегія ЗРНС покликана забезпечити суттєве покращення стану захисту населення, території, навколишнього природного середовища та майна від НС, запровадити державну систему ЗРНС.

Перспективи подальших наукових досліджень визначаються необхідністю ґрунтовного опрацювання організаційних та правових засад державного управління ЗРНС, переосмислення основних категорій у цій сфері.

Література:

1. Resolution adopted by the General Assembly on 3 June 2015: 69/283. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 [Electronic resource] // UN, 2015, 24 p. Available from <http://www.preventionweb.net/files/resolutions/N1516716.pdf>
2. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2016 рік [Електронний ресурс] // Укр. НДІ цивільного захисту ДСНС України, 2017. — 356 с. — Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/files/2017/8/18/Analit%20dopovid/vstup.pdf>
3. Eastern Partnership — 20 Deliverables for 2020: Focusing on key priorities and tangible results [Electronic resource] // European Commission, Brussels, 2017, 51 p. Available from https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/swd_2017_300_f1_joint_staff_working_paper_en_v5_p1_940530.pdf
4. Monitoring of the Sendai Framework: An Introduction. Available from <https://www.preventionweb.net/drr-framework/sendai-framework-monitor/>
5. Андреев С.О. Інституціональні засади розвитку державних систем цивільного захисту: дис.... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Андреев С.О. — К., 2017. — 532 с.
6. Гавронська І.В. Немає нічого природного в катастрофах. Зміст поняття disaster у контексті норм міжнародного права щодо зниження ризиків катастроф / І.В. Гавронська // Наук. вісник Ужгородського нац. ун-ту. — 2017. — вип. 43, Т. 2. — С. 202—206.
7. Євдін О.М., Калиненко Л.В. Моніторинг і прогнозування ризику виникнення надзвичайних ситуацій

в Україні — сучасний стан та проблеми / О.М. Євдін, Л.В. Калиненко // *Наук. вісник: Цивільний захист та пожежна безпека*. — 2016. — № 2 (2). — С. 75—82.

8. Іванюта С. П. Наукові основи оцінки ризиків і загроз екологічній безпеці регіонів України: дис. ... д-ра техн. наук: спец. 21.06.01 / Іванюта Сергій Петрович — К., 2017. — 323 с.

9. Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction [Electronic resource] // UNISDR, Geneva, 2019, 472 p. Available from https://gar.unisdr.org/sites/default/files/reports/2019-05/full_gar_report.pdf

10. Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction [Electronic resource] // United Nations, 2016, 41 p. Available from <https://undocs.org/en/A/71/644>

11. Національний класифікатор ДК 019:2010 "Класифікатор надзвичайних ситуацій". — К.: Держспоживстандарт України. — 2010. — 19 с. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10>

12. EU strategy for supporting disaster risk reduction in developing countries [Electronic resource] // Commission of the European Communities, Brussels, 2009,

13. Available from https://www.preventionweb.net/files/8653_COM200984ENACTEf.pdf

13. Implementation guide for local disaster risk reduction and resilience strategies [Electronic resource] // UNISDR, Geneva, 2018, 94 p. Available from https://www.unisdr.org/files/57399_drrresiliencepublicreview.pdf

References:

1. United Nations (2015), "Resolution adopted by the General Assembly on 3 June 2015 : 69/283. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015—2030", available at: <http://www.preventionweb.net/files/resolutions/N1516716.pdf> (Accessed 28 June 2019).

2. Ukrainian Civil Protection Research Institute (2017), "Analytical review of the state of man-made and natural safety in Ukraine for 2016", available at: <http://www.dsns.gov.ua/files/2017/8/18/Analit%20dopovid/vstup.pdf> (Accessed 28 June 2019).

3. European Commission (2017), "Eastern Partnership - 20 Deliverables for 2020: Focusing on key priorities and tangible results", available at: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/swd_2017_300_f1_joint_staff_working_paper_en_v5_p1_940530.pdf (Accessed 28 June 2019).

4. PreventionWeb (2019), "Monitoring of the Sendai Framework: An Introduction", available at: <https://www.preventionweb.net/drr-framework/sendai-framework-monitor/> (Accessed 28 June 2019).

5. Andreiev, S.O. (2017), "Institutional framework of the development of state systems of civil protection", Ph.D. Thesis, Public Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

6. Havronska, I.V. (2017), "There is nothing natural about disaster. Concept of disaster in the context of international law acts on disaster risk reduction", *Nauk.*

visnyk Uzhhorodskoho nats. un-tu, vol. 43, no. 2, pp. 202—206.

7. Yevdin, O.M. and Kalynenko, L.V. (2016), "Monitoring and predicting the risk of occurrence of emergencies in Ukraine — current status and problems", *Nauk. visnyk: Tsyvilnyi zakhyst ta pozhezhna bezpeka*, vol. 2 (2), pp. 75—82.

8. Ivaniuta, S.P. (2017), "Scientific fundamentals of assessment of risks and threats for ecological security of Ukrainian regions", Ph.D. Thesis, ecological security, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, Ukraine.

9. UNISDR (2019), "Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction", available at: https://gar.unisdr.org/sites/default/files/reports/2019-05/full_gar_report.pdf (Accessed 28 June 2019).

10. United Nations (2016), "Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction", available at: <https://undocs.org/en/A/71/644> (Accessed 28 June 2019).

11. State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy (2010), "National Classifier of the DK 019: 2010 "Classifier of Emergencies"", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10> (Accessed 28 June 2019).

12. Commission of the European Communities (2009), "EU strategy for supporting disaster risk reduction in developing countries", available at: https://www.preventionweb.net/files/8653_COM200984ENACTEf.pdf (Accessed 28 June 2019).

13. UNISDR (2018), "Implementation guide for local disaster risk reduction and resilience strategies", available at: https://www.unisdr.org/files/57399_drrresiliencepublicreview.pdf (Accessed 28 June 2019).

Стаття надійшла до редакції 04.07.2019 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвитку

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73